

Nitel Araştırmalarda Örnek Olay Yöntemi

Rethinking Case Study Research
A Comparative Approach

Lesley Barlett & Frances Vavrus

Çeviri Editörleri

Dr. Gülşah Taşçı

Doç. Dr. A. Faruk Levent

Ankara
2021

Nitel Araştırmalarda Örnek Olay Yöntemi Rethinking Case Study Research A Comparative Approach

Lesley Barlett & Frances Vavrus

Çeviri Editörleri: Dr. Gülşah Taşçı ORCID: 0000-0003-0701-2824

Doç. Dr. A. Faruk Levent ORCID: 0000-0003-3429-6666

©Tüm Hakları Saklıdır.

Bu kitabın Türkiye'deki basım, yayın ve satış hakları Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz, dağıtılamaz. Bu kitabın İngilizce asıl yayımcısı Taylor&Francis Group üyesi olan Routledge'dir. Kitabın TÜRKÇE baskısı asıl yayımcının izniyle ANI YAYINCILIK tarafından yapılmıştır.

2017 Taylor & Francis

The right of Lesley Bartlett and Frances Vavrus to be identified as author of this work has been asserted by them in accordance with sections 77 and 78 of the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publishers. Trademark notice: Product or corporate names may be trademarks or registered trademarks, and are used only for identification and explanation without intent to infringe.

Yayıncı Sertifika No : 49260
Matbaa Sertifika No : 49363
ISBN : 978-605-170-537-8
e-ISBN : 978-605-170-536-1
Kapak Tasarımı : Kezban Kılıçoğlu
Mizanpaj : Göksel Çakır
Dil Kontrol : Göksel Çakır
Baskı : Sözkese Matbaacılık
Adres : İvedik OSB 1518. Sokak Mat-Sit İş Mrk.
No: 2/40 Yenimahalle-ANKARA
Tel : 0 312 395 21 10

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Nitel Araştırmalarda Örnek Olay Yöntemi Rethinking Case Study Research A Comparative Approach

BARLETT, Lesley & VAVRUS, Frances

Çeviri Editörleri

TAŞÇI, Gülşah & LEVENT, A. Faruk

Anı Yayıncılık, Ankara/Türkiye
2021, 1. Baskı, viii+152 Sf., 16x24 cm
ISBN: 978-605-170-537-8
e-ISBN: 978-605-170-536-1

Nitel Araştırma, Metodoloji, Eğitim

Araştırma, Örnek Olay, Yatay Karşılaştırma, Dikey Karşılaştırma, Çapraz İzleme, Sorgulama

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sokak 10/A
Bakanlıklar/Ankara
Tel: 0 312 425 81 50 pbx
e-posta: aniyayincilik@aniyayincilik.com.tr
<http://www.aniyayincilik.com.tr>

A harfinin evrimi

Nitel Araştırmalarda Örnek Olay Yöntemi

Karşılaştırılmalı örnek olay çalışmalarını, eğitim de dahil olmak üzere çeşitli sosyal araştırma alanlarında politikaların ve uygulamaların etkisini araştırmak için etkili bir nitel araçtır. Geleneksel örnek olay yaklaşımlarının yetersizliğine cevaben geliştirilmiş karşılaştırılmalı örnek olay çalışmalarını, bilgiyi zamanda ve mekânda sentezleyebildikleri için oldukça etkilidir. "Rethinking Case Study Research A Comparative Approach" isimli kitapta yazarlar, okurların kendi karşılaştırılmalı örnek olay tasarımlarını geliştirmelerine yardımcı olmak için karşılaştırılmalı örnek olay çalışmalarının yatay, dikey ve çapraz eksenlerini tanımlamış, açıklamış ve örneklendirmişlerdir. Altı kısa bölümde, iki uzman, bu yenilikçi yaklaşımın birden çok sosyal alanda politika ve uygulamanın işleyişine nasıl uygulandığını göstermek için coğrafi olarak ayrı -Tanzanya'dan Guatemala'ya ve Birleşik Devletler'e- örnek olay çalışmalarını kullanmıştır. Antropolojiden, gelişim ve politika araştırmalarından örnekler ve alıştırmalar içeren bu kitap, araştırmacılar, özellikle de eğitim ve yorumlayıcı sosyal bilimler alanlarında eğitim gören lisansüstü öğrencileri için yazılmıştır.

Lesley Bartlett, ABD'deki Wisconsin Madison Üniversitesinin Eğitim Politikaları Araştırmaları Bölümünde profesör, Antropoloji Bölümü ile Eğitim Programları ve Öğretim Bölümünde öğretim üyesidir.

Frances Vavrus, ABD'deki Minnesota Üniversitesinin Organizasyonel Liderlik, Politika ve Gelişim Bölümünde profesör ve Disiplinlerarası Küresel Değişim Araştırmaları Merkezinde öğretim üyesidir.

İçindekiler

- 1. Araştırmanın Peşinde: Giriş -----1**
Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Taşcı
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
ORCID: 0000-0003-0701-2824
- 2. Örnek Olay Çalışmaları: Genel Bakış ----- 31**
Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Taşcı
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
ORCID: 0000-0003-0701-2824
Arş. Gör. Tuğba Emiroğlu
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
ORCID: 0000-0003-2762-4721
- 3. Yatay Karşılaştırma ----- 61**
Dr. Mustafa Dervişoğulları
ORCID: 0000-0001-6553-3578
- 4. Dikey Karşılaştırma----- 87**
Dr. İsmail Karsantik
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID: 0000-0002-0279-7397
- 5. Çapraz (Transversal) İzleme -----109**
Dr. Öğr. Üyesi Şeyma Güldal
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
ORCID: 0000-0002-6590-9122
- 6. Sorgulamayı Sürdür: Karşılaştırmalı Örnek Olay Çalışması
Araştırmaları Üzerine Düşünceler-----133**
Arş. Gör. Büşra Ünverdi
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
ORCID: 0000-0002-8268-5140

Teşekkür

Kitaplar toplumsal başarılarıdır: Kitaplar; bizden önceki yazarların fikirleriyle hemhal olarak; fon sağlayıcılardan, yayıncılardan ve editör kadrosundan destek alarak, öğrencilerimizle beraber yeni yöntemler deneyip başarısız olup tekrar deneme yoluna giderek, yıllar boyunca meslektaşlarla çok sayıda etkileşim kurarak ve elbette ortak bir yazarla diyalojik düşünerek meydana gelirler.

Lesley, aldığı Midcareer Bursu ile bu kitapta yer alan yazılarının çoğunu yazmasını sağlayan Spencer Vakfının cömert desteklerini minnetle anmaktadır. Frances ise Beşinci Bölüm’de tartışılan Tanzania araştırmasına desteği için Fulbright Burs Programı’na ve Minnesota Üniversitesinin Mcknight Presidential Fellows Programı’na teşekkürlerini sunmaktadır. İkimiz de kitapta farklı yerlerde bahsedilmiş olan Tanzania araştırmasını mümkün kılan fon sağlayıcıları anmak istiyoruz. Bu fon sağlayıcılarını; AfricAid, the Open Society Foundations, the TAG Foundation ve the Teachers College Provost Investment Fund oluşturmaktadır. Geçmişte ve şimdi, bu kitaptaki materyalleri oluşturmamıza sorularıyla katkıda bulunan araştırma metotları derslerimizi alan öğrencilere teşekkür ederiz. Bununla beraber, ilk kitabın bölümlerini yazan eski öğrencilerimiz Audrey Bryan, Ameena Ghaffar Kucher, Maria Hantzopolous, Jill Koyama, Rosemary Max, Mary Mendenhall, Tonya Muro, Janet Shriberg, Aleesha Taylor, Laura Valdiviezo, Moira Wilkinson ve Zeena Zakharia’ya ilham kaynağı oldukları için teşekkür ederiz.

Bu kitabı yayınladığımızdan beri karşılaştırmalı örnek olay çalışmalarında yeni yönelimler edinen birkaç kişiyle tanışma ya da çalışma imkânına sahip olduk. Bu anlamda özellikle Martina Arnal, Maria Jose Bermeo, Karen Bryner, Ferdinand Chipindi, Paulo da Silva, Scott Freeman, Regina Fuller, Meg Gardinier, Toni Cela Hamm, Christina Kwauk, Dina Lopez, Gabrielle Oliveira, Diana Rodriguez Gomez, Laura Scheiber, Sarah Smith, Matthew Thomas, Lori Ungemah, Tamara Webb, and Jaime Usma Wilches’e teşekkür ederiz.

Ayrıca araştırma yöntemleri hakkında ufukumuzu açan sohbetler yaptığımız ve bize okuma önerilerinde bulunan meslektaşlarımız Monisha Bajaj, Michelle Bellino, Joan DeJaeghere, Peter Demerath, Jonathon Fairhead, Gerry

Fry, Ofelia García, Meg Gardinier, Nancy Kendall, Adam Nelson, Aaron Pallas, Oren Pizmony-Levy, Erica Simmons, Gita Steiner-Khamsi, Herve Varenne, Bethany Wilinski, Rachelle Winkle-Wagner'e, UW-Madison'daki Nitel Metotlar grubuna, onların Speaker's Serilerine ve Mwenge Catholic University çalışanlarına teşekkür ederiz.

Son olarak, bu kitaba yaptığımız yatırım diğer etkinliklere harcadığımız zamanı çalarken bize sabreden ailelerimize teşekkür etmek isteriz. Lesley; Brian, Owen ve Lila'ya sağladıkları yazma zamanı, atıştırmalıklar, dans partileri ve çalışma araları için teşekkür borçlu olduğunu ifade etmek istemektedir. Frances ise Gus, Oscar ve Tim Leinbach'a minnettardır ve ailesindeki genç bilim insanlarının birgün bu kitabı kendi araştırmaları için kullanacağını ummaktadır.

Çeviri Editörlerinin Ön Sözü

Günümüzde bilim insanlarının nitel araştırmalara olan ilgisi gittikçe artmaktadır. Özellikle nitel araştırmanın doğası gereği araştırmada tatmin edici verilere ulaşma isteği örnek olay çalışmalarının kullanımını yaygınlaştırmaktadır.

Nitel araştırmalarda örnek olay yöntemini karşılaştırmalı bir perspektifle ele alan bu kitap, özellikle sosyal bilimler alanında çalışan araştırmacılara örnek olay yönteminin önemi ve diğer desenlerle nasıl bütünleştirilerek kullanılacağı konusunda değerli bilgiler içermektedir. Bu kitap ayrıca nitel çalışmalar yapan araştırmacıları örnek olay yönteminin nasıl daha yaratıcı kullanılacağı üzerine teşvik etmekte ve daha derin düşünmeye sevk etmektedir.

Nitel araştırmada örnek olay temelli sorgulamanın yapıldığı elinizdeki bu kitap, karşılaştırmalı örnek olay çalışması yaklaşımının teorik temellendirilmesini örneklerle açıklayarak okuyucunun karşılaştırmalı örnek olay metodolojisini kullanma sürecinde ona rehber olmaktadır. Bu kitabın; bilimsel araştırma yöntemleri dersini veren öğretim elemanlarına, öğrencilere ve tüm araştırmacılara rehber olacağını umuyoruz.

Eserin Türkçeye çevrilmesi süreci boyunca çok titiz, bir o kadar özenli, aynı zamanda dikkatli şekilde çalışıldı. Çevirileri yaparken okuyucunun kitaptaki yazılanları doğru anlaması ve yorumlaması için büyük çaba gösterildi.

Kitabın yayınlanmasında desteklerini esirgemeyen bölüm çevirmenlerine, Anı Yayıncılığın çalışanlarına ve bu eseri bilim dünyasına kazandıran Lesley Barlett ve Frances Vavrus'a teşekkür ederiz.

Dr. Gülşah Taşçı

Doç. Dr. A. Faruk Levent

1 Araştırmanın Peşinde¹

Giriş

Politika bilimci John Gerring'in 2004 yılındaki "Örnek olay çalışması nedir ve ne işe yarar?" başlıklı makalesinde belirttiği gibi, aslında örnek olay çalışmaları yaygın bir biçimde kullanılıyor olsa da araştırmacılar metodolojik açıdan bakıldığında örnek olay çalışmasının ne olduğunu net bir biçimde tanımlamakta zorlanmaktadır. "Örnek olay çalışması metodolojik olarak önemli bir belirsizliği içermektedir" (s. 341, vurgu eklenmiştir). Bu kitapta, örnek olay temelli araştırmanın küresel, ulusal ve yerel boyutlarına eş zamanlı olarak dahil edilebilecek olan eleştirel karşılaştırmalı araştırma için bir yaklaşım -karşılaştırmalı örnek olay çalışması yaklaşımı- sunarak bu yaygın metodolojik belirsizliğe bir cevap veriyoruz. Aynı zamanda sosyal bilimlerde yeni yaklaşımların, özellikle kültür, bağlam, alan, yer ve karşılaştırmanın kendisi ile ilgili kavramsal değişimler tarafından gerekli hale getirildiğini iddia ediyoruz.

Bu kitap boyunca KÖOÇ olarak kısıltacağımız *karşılaştırmalı örnek olay çalışması* yaklaşımı, özellikle politika ve uygulama alanında toplumsal araştırmalar için oldukça uygundur. 'Uygulama' sözcüğü ile toplumsal aktörlerin, içinde yaşadıkları sosyal ve kültürel dünyaları rutin olarak üretmek için toplumsal güçlerle birlikte ve/veya bunlara yanıt olarak nasıl farklı güdülere, niyetlere ve etki düzeylerine sahip oldukları düşünülen çalışmaları işaret etmek istiyoruz (Ortner, 1984; ayrıca bkz. Giddens, 1984; Bourdieu, 1977; de Certeau, 1984). Çocukların akademik başarısının yazılı sınavlar ile ölçülmesi, bir ölüm ya da evliliğin ilanı gibi zamana ve mekâna özgü uygulamalar bu bağlamda yaygın bir biçimde paylaşılmaktadır. Uygulamalar asla izole edilemez. Toplumsal aktörler, diğer gruplarla ilişkili uygulamaları benimseyip, geliştirirler- bazen ayırt edici olsun diye ve bazen de grup üyeliklerini ifade etmek (veya istediğini göstermek) için bunu yaparlar. Dahası, uygulamalar her zaman daha geniş politik, sosyal, kültürel ve ekonomik çevrelerle ilişkili olarak gelişir.

Uygulamanın bu şekilde kavramsallaştırılması, çağdaş toplumsal yaşamın nasıl düzenlendiğini ve yönetildiğini anlamak için giderek hayati önem

---

¹ Gülşah Taşçı